

Business

10 godina postojanja Makedonske berze.

Makedonska berza hartijama od vrednosti je trenutno jedna od najatraktivnijih u regionu. To su pre dve godine otkrili strani investitori, a prvenstveno iz susednih zemalja koji su počeli da kupuju akcije makedonskih kompanija. Berzanski analitičar *Krste Šajnoski* ističe da su oni ostvarili višekratne dobiti zbog otkrivanja velikog finansijskog potencijala: "Na makedonskoj berzi se ostvaruju veće kapitalne dobiti nego na velikom broju svetskih berzi. Budući da su to razvijena tržišta i dobit se u proseku kreće od 3 do 5%, a na makedonskom, dobit je od 3 do 5 puta veća". Za stranim investicionim fondovima slede i domaći investitori što još više pokreće *Berzu*, a na to utiču i penzijske reforme kao i najave ulaza stranih banaka, objašnjava direktor *Makedonske berze*, *Ivan Šteriev*: "U 2005. opšti indeks je porastao za 120%, prošle godine za 65%."

„Health coach“ za zaposlene. Velike svetske korporacije koje teže da smanje troškove lečenja za svoje zaposlene, počinju da uvode lične zdravstvene trenere. Uloga savetnika za zdravlje i *wellness* je u praćenju zdravstvenog stanja zaposlenih, posebno onih kod kojih postoji rizik od naplate zdravstvenog osiguranja. Pravo na zdravstveno osiguranje se smatra jednim od osnovnih prava radnika, jer je uvedeno još tokom II svetuskog rata, kada su poslodavci teško nalazili radnike, i obećavali im i zdravstveno osiguranje kao dodatnu privilegiju. Od tada je ovaj namet za kompanije u svetu postao preveliki teret. Ipak, uvođenje zdravstvenih guraa je sve popularnije kod kompanija kao što su *IMB*, *Microsoft* i sl. Zaposlenima daju besplatne programe za prestanak pušenja, mršavljenje, *wellness*, čak i psihologa.

Turski autoputevi najsmrtonosniji u Evropi, a najmanja gustina automobila.

Statistički ured *EU, Eurostat*, je objavio najsvježije istraživanje sigurnosti u saobraćaju. Najmanje poginulih u saobraćanim nesrećama u Evropi imaju *Malta*, *Švedska*, *Engleska* i *Holandija*, dok su *Turska*, *Letonija* i *Rumunija* na suprotnoj skali lestvice. Poseban kuriozitet je da *Turska* ima samo 64 vozila na 1000 stanovnika i tu je na dnu lestvice, iako su njeni putevi najsmrtonosniji. Mali broj automobila imaju i *Rumunija* (149 na 1000), *Slovačka* (222), *Hrvatska* (301), a najviše ima *Italija* (593), *Portugalija* (572) i *Nemačka* (546). Zemlje severozapadnog regiona *EU* beleže najveću sigurnost i najmanji broj žrtava u nesrećama. Među gradovima su najbezbedniji *Brisel*, *Berlin* i *Beč*.

Legalizacija detektora laži pri zapošljavanju.

Oni koji u buduću pože da rade u Moskvi mogli bi prilikom razgovora za posao biti podvrgnuti ispitivanju na dektetoru laži. *Moskovska Duma* formirala je odbor

zadužen za pripremanje zakona kojim bi se dopustila upotreba poligrafskih testova u civilne svrhe. Profesor kriminalistike s *FSB*-ove akademije *Jurija Kholodnog* ističe da se već sada za razne potrebe koristi 40 - 50 hiljada poligrafa, uključujući banke i finansijske organizacije pri odabiru novih radnika. Zakoni u *Rusiji* do sada nisu odobravali njihovo korišćenje u civilne svrhe. A osoba koja bi na osnovu rezultata s detektora laži bila odbijena pri zapošljavanju, imala bi velike šanse da to obori na sudu.

Španija najomiljenija destinacija za posao.

Prema istraživanju *Financial Timesa*, vršeno na preko 6,500 Evropljana, najviše ispitanika bi volelo da radi upravo u *Španiji*. Dok su *Italijani* velikim delom voljni da rade u drugoj zemlji *EU* (preko 50%), samo 23% *Francuza* razmišlja da napusti svoju zemlju i da radi van nje. *Britanci* su najneprijateljskiji prema strancima koji traže posao, dok su *Španci* veoma raspoloženi da imaju puno stranaca. *Britanija* je druga omiljena destinacija za posao.

U rekordnoj svetskoj nezaposlenosti, traže se najbolji radnici.

Međunarodna organizacija rada upozorila je da stopa nezaposlenosti u svetu, bez obzira na snažan privredni rast, nikad još nije bila tako visoka. U svetu posao nema više od 195 mil ljudi – 6,3% ukupnog svetskog stanovništva. Stopa je visoka iako posao danas ima više ljudi nego ikad, navodi se u godišnjem izveštaju *MOR*. Najviša je nezaposlenost na Srednjem istoku i u zemljama Severne Afrike (12,2%), a najniža u istočnoj Aziji (3,6%), ukupno 1,4 milijardi ljudi radi puno radno vreme, ali ipak preživljava s manje od \$2 dnevno. U isto vreme je potraga za talentovanim i dobrim radnicima postala globalna aktivnost, opisuje nedeljnik *Economist*. Traže se i načini da se otkriju i zadrže talenti u sopstvenim redovima: neke firme podstiču svoje radnike da se javljaju sa svojim biografijama na firmin intranet, druge pozivaju stručnjake spolja da se takmiče s njihovim stručnjacima u određenim projektima.

Communications

Virtuelni rat u borbi protiv posttraumatičnog stresa.

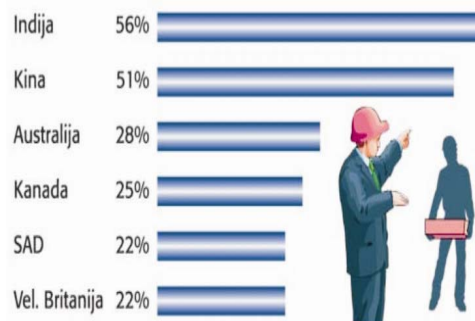
„Virtuelni Irak“ je softverska simulacija koja putem prizora, mirisa, zvuka i borbe omogućava nekadašnjim ratnicima da ponovo ožive scene koje su preživeli i odupru se traumatičnom poremećaju. Terapija počinje kompjuterskom igricom *Spectrum Warrior* i onda kada se pacijent navikne na scene i oseći spremnim, „uskače“ u vojno vozilo i kreće na virtuelno putovanje koje je sam preživeo u Iraku. „Lečenje je mnogo moćnije u odnosu na klasičnu terapiju, interaktivno je i postpuno. Uz pomoć zvuka i mirisa izaziva se najjače emotivne reakcije ali u mnogo bezbednijem okruženju“, izjavio je prof *Skip Rizzo* sa Univerziteta južne Kalifornije u *LA*.

Enciklopedija.

U *Meksiku* milioni dece mogu da dobiju sve, od trodimenzionalnih kompjuterskih slika mozga pa do lekcija iz engleskog, samo preko dodira na ekran. Ceo novi nastavni program dolazi sa džinovskog digitalnog ekrana na zidu učionice, veličine oko dva kvadratna metra. Pozitivni efekti su vidljivi, jer se deca takmiče ko će prvi odgovarati jer izabrani učenik može doći do ekrana i da ga dodirne, nema više krede ni olovke. A zvuk koji se čuje dok deca dodiruju različite delove ekrana ih još više privlači. Deca su više motivisana i zabavno im je, a ipak uče na sasvim nov način, ističe učitelj *Arturo Vaskez*. Ovaj najveći obrazovni interaktivni projekat sveta biće uveden u sve državne škole.

Potražnja za dobrim radnicima

(Procent radnika pozvanih da rade u drugoj kompaniji)

Podcast – novi medij za oglašavanje. Istraživačka firma eMarketer očekuje da će do 2011 biti potrošeno više od \$400 miliona na nov način oglašavanja - tzv. podcastove. Podcast je medijski fajl koji se distribuira putem interneta za emitovanje na mobilnim aparatima i računarima. On je neka vrsta kontejnera koji se od drugih audio digitalnih vrsta razlikuje po tome što može automatski da se preuzme. Autor izveštaja James Belcher očekuje da će kompanija Mountain View razviti mogućnost unošenja audio oglasa u podcastove. Podcast kompanija Podtrac omogućila je oglašivačima potragu za informacijama za audio i video podcastove zasnovanu na demografiji, veličini i drugim karakteristikama. Suština ove usluge je da oglašivačima omogući da se bolje upoznaju sa novim medijem. Jedan od čelnika Podtrac-a kaže da oni žele da povećaju tržište podcastova.

Francuska kao nova najveća EU zemlja. Francuska bi mogla da preuzme vodeću poziciju koju je imala Nemačka i postane najjača ekonomska sila u Evropi do 2035. godine, rezultati su istraživanja koje je sproveo Ekonomski Institut u Kelnu za nemački list Die Welt. "Odlazak baby boom generacije u penziju rezultiraće nedostatkom radne snage u Nemačkoj što će za posledicu imati prekid u daljem rastu ekonomije", objasnio je Axel Pluenecke, ekspert sa Instituta i dodao da će Francuska ekonomija rasti dva puta brže. Pored toga što Francuska ima oko 63 miliona stanovnika, politika koju država vodi stimuliše žene da rade i rađaju decu, tako da se očekuje dalji rast broja stanovnika rođenjem. Nasuprot tome, iako ima 82 miliona stanovnika, Nemačka spada u grupu zemalja sa najnižim prirodnim priraštajem. Nedostatak kapaciteta za dečiju zaštitu, često predstavljaju dodatni pritisak za žene da naprave izbor između posla i porodice. Zbog ovog trenda, Francuska "preti" da postane veća i po broju stanovnika.

Mobilni telefoni? Kakav grozan izum! Ako mislite da je nuklearna tehnologija najgora stvar koju je čovek izmislio, varate se. Prema online anketi koju je realizovao BBC čak 35% anketiranih smatra oružje (atomska bomba, pištolji, puške, eksplozivi, bombe i slično) najgorim otkrićima u istoriji, slede mobilni telefoni i nuklearna tehnologija. Na četvrtom mestu se našao Sinclair C5 – izum Sir Clive Sinclair koji je lansiran sada već davne 1985. Reč je o malom električnom vozilu na tri točka, koji osim što je bio ismejan, bio je i pravi komercijalni promašaj. Nikakve simpatije su zaslužili i izumi kao što su televizija i automobili – iako niko ne bi mogao da živi bez njih, a tu su i cigarete. Osim toga, 3% ispitanika reklo je da bi bez problema preživelo bez brze hrane, a 2% ljudi smatra da je i religija jedan od najgorih izuma čoveka.

Tips & Tricks - Kako se sačuvati od web špijuna

Uvek se zamislimo pri izboru nove lozinke kod registracije našeg korisničkog imena. Padamo u iskušenje da otkucamo dobro poznatu, koja se lako pamti, kao što su rođendani, imena kućnih ljubimaca, filma ili neke zvezde. To može olakšati posao web špijunima kao što im i veliki broj pokušaja ulaska daje mogućnost da pogode lozinku. "Hakeri danas koriste tzv. rečnički stil napada. Mogu veoma brzo da koriste kombinaciju svih reči iz rečnika, ali i imena poznatih ličnosti", objašnjava Greg Day, zadužen za analizu bezbednosti McAfee. Na primer, mnogi ljudi još uvek koriste tehniku zamene karaktera brojevima, A u broj 4, smatrajući da je to pametno, ali je to danas dobro poznata tehnika. Ono što nas više brine jeste korišćenje online usluga gde možete da četujete sa nepoznatim ljudima koji su za kratko vreme spremni da vam sami predaju tu informaciju, zaključuje Greg. Idealna lozinka koristi mala i velika slova, brojeve i druge karaktere i izgleda recimo ovako: **EAJst9s74*\$D12** – ali problem je što ovakvu lozinku korisnici ne mogu jednostavno da zapamte.

Kradja lozinki

U današnje vreme postalo je veoma lako koristiti programe koji pomažu dešifrovanju ili čak direktnoj kradji lozinki. Recimo, tzv. keylogger, kaže Day. Preko internet pretraživača kao što je Google možete pronaći besplatne alatke koji vam omogućavaju da se lako ušunjate na tuđi računar. Obratite pažnju da li u vašoj mreži ima takvih programa.

Keylogger snima svaki dodir tipke na tastaturi koji napravimo i šalje je hakeru. lako može da se koristi u legitimne svrhe, kao što je provera šta deca rade online, ovaj program se može koristiti i za špijuniranje.

Kriminalna aktivnost

Mnogi keylogger-i i spyware programi uzimaju prikaze sajtova koje posetite i mogu da kopiraju fajlove sa vašeg PC-ja. To mogu da budu i lozinke koje ste sačuvali na vašem računaru da biste ubrzali logovanje. Posedovanje keylogger-a nije nelegalno, ali način njihove upotrebe može biti nelegalan. Prošlog meseca keylogging softveri našli su svoj put ka hiljadama PC u najvećoj švedskoj banci Nordea! Ovo je najveća krađa

Metropolitan Police kaže da su hiljade klijenata u Velikoj Britaniji takođe oštećeni ovim softverom. Za zaštitu je potreban dobro konfigurisan i ažuriran anti-virus program. On bi trebalo bi da savlada većinu spyware, posebno ako ovaj program pokušava da koristi vašu internet vezu da bi poslao informacije. McAfee's Security Suite 2006 se pokazao kao nepouzdan, jer je propustio da odstrani keylogger dok kompjuter nije bio na internetu. Nije jasno zašto se ovo desilo, ali kreatori kažu da softver u normalnim okolnostima upozori korisnike na opasnost. Jedan od načina da se pobede keylogger-i je da se ne dotiče tastatura dok traje logovanje. Nekoliko USB uređaja mogu da se koriste za automatsko logovanje. Codemeter USB pamti sva korisnička imena i lozinke, automatski detektuje kada su one potrebne korisniku i popunjava željeno polje umesto njega. I industrija bezbednosti počinje da pronalazi preventivne mere zaštite. "Industrija bezbednosti okrenula se proaktivnom pristupu" kaže Yuval Ben-Itzhak, direktor tehničke službe u kompaniji Finjan. Finjanov internet pretraživač kontrolira stranice pre nego što kliknemo na njih i tvrde da njihov sistem hakeri nikad nisu dešifrovali.

Virusi vrebaju sa neba, od ptica, od gripoznih kolega i komšija, ali i iz mreže, sa Neta. Uz viruse koji štetu šire iz namere i zabave, sve nas vrebaju i sve pametniji i veštiji sajber kriminalci. Srbija se još dobro čuva od cyber kriminala i kradja banaka, trenutno su bogate SAD, Švedska i Engleska na udaru. To nam je neka uteha?

Vaš Bovan tim

Svaki čovek je okružen čitavom mrežom špijuna dobrovoljaca.

Džejn Ostin

SEMINARI, KONFERENCIJE:

- 02. mart 2007. – Panel diskusija "Da li je teško naći dobrog direktora u Srbiji", Srpska asocijacija menadžera, Zadužbina Vuka Stefanovića Karadžića, Beograd
- 06. mart 2007 – Seminar "Belgijska preduzeća u Srbiji", PKS, Beograd

Urednik: Ana B. Bovan
zamenik urednika: Maja Vlahović
Za vas pišu i:

M. Barać-Stojanović, M. Reić, M. Bučković, D. Djurković,
L. Doneski, D. Tasić, M. Vojnović

Bovan Consulting
BUSINESS & STRATEGY COUNSEL

Prijava i reklamiranje: bc.bilten@bovan.eu
Adresa redakcije: Francuska 55, 11000 Beograd, Srbija
posetite bovan.eu
Fiz +381 11 3036 133, 3036 134,
fax +381 11 3284 380